

Atle Sommerfeldt:

Preken ved 150-års jubileumsgudstjeneste for Tistedal kirke 20.september 2015

Tistedal kirke

17.søndag i treenighetstiden: 1.Kong 17,17-24 / 1Kor 15,35-45 / Luk 7,11-17

Håpsteget i dødens virkelighet

Det er ikke vanskelig å få øye på dødens tilstedeværelse. Den omgir oss på alle kanter. Løfter vi øynene mot horisonten kan vi ane mennesker på flukt fra krig, nedverdiggelse og undertrykkelse. Ser vi oss tilbake kommer tidligere generasjonene til oss, og dem som døde så altfor brått og for tidlig. Ser vi rundt oss er det mennesker i vår nære og fjerne omgangskrets som har kjempet eller som kjemper med døden. Og vender vi blikket inn i oss selv er det mange av oss som kan kjenne sannheten i Paulus sine ord om at døden er vår fiende. Kunnskapen om vår egen død ligger der og kan gi grunn til både angst, bekymring og sorg.

Døden er tilstede og er det endelige tegn på at livet hele tiden har sin motsats i døden. Skal vi holde oss til det vi ser og kan beskrive med øynene våre, har vi bare to punkter vi med sikkerhet kan si gjelder oss alle sammen: Vi er født og vi skal dø.

For 150 år siden var døden en velkjent realitet i tistedølenes liv. I 1853 var 365 av en befolkning på i overkant av 9000 i Halden smittet av kolera. Hele 242 mennesker døde. Kolera er en sykdom som er nært forbundet med elendige sanitærforhold i industribyene, og gjenspeiler derfor stor fattigdom og trangbodhet. Barsedødeligheten var fortsatt svært høy, inntektene var usikre og lønningene dårlig.

Avstanden fra Tistedalen til Asak, Idd og Halden var lang på flere måter enn reiseveien, selv om det i seg selv var av betydning.

Det var behov for en gravplass nærmere der folk bodde, slik at også arbeidsfolk kunne få tid til å besøke sine barn og andre slektningers gravsted. Fritid og ferie utenom søndagen var jo fortsatt ukjent for arbeidere i industrien, og skulle inntektene strekke til måtte både mor, far og barn arbeide. Det gjorde at en lang reisevei var ugreit.

Men andre forhold spilte også inn. Folk i Tistedalen hadde forlatt landsbygda og arbeidet som tjenestefolk hos bøndene der. Selv om levekårene var elendige var likevel Tistedalen fremtidens sted der en opplevde at det nye Norge ble forme, noe som ga grunnlag for håp om en bedre fremtid. Immanuelskirken i Halden var bygget slik at forskjellen mellom arbeidsfolk på de bakerste og navnløse benkene og embetsmenn og brukseiere på de fremste benkene fortsatt var svært tydelig, selv om prost Landstad hadde fjernet fintfolkets navn på benkene på slutten av 1850-tallet. Behovet for en kirke som også industriarbeiderne kunne erfare som sin, og dermed bekrefte at Tistedalen og menneskene der var et fullverdig lokalsamfunn, var derfor tilstede.

På tvers av motsetningene mellom brukseiere, kjøpmenn og arbeidere, ble alle i Tistedalen enige om å bygge en kirke, med gravplass, midt i hjertet av tettstedet. Penger ble samlet inn og på 7 måneder ble kirken reist. Kirkegården ble et sted for røtter og sammenheng, for sorg og for savn, kirken reiste seg i trass mot døden som et håpsteget midt i den svært krevende hverdagen.

Enken

Enker var på Jesu tid var sårbare og utsatte. De var avhengig av andre for livsopphold og utgjorde de fattigste i lokalsamfunnet. De tilhørte historiens navnløse skyggemennesker som ble ansett å bære dødens merke i sine liv. Deres skjebne ble sett på som Gudvillet, fastlåst som folk var i forestillingen om at livet slik det artet seg var en konsekvens av Guds velsignelse eller Guds straff. Og enkens liv var ikke uttrykk for Guds velsignelse.

Enkenes fremtidshåp var barna, og særlig sønner, som kunne tenkes å skaffe inntekt og levebrød. Uten sønner, lite håp. Og vi hørte i lesningen fra Det gamle Testamentet hva enken i Sarepta - ja det er henne - umiddelbart tenke når sønnen ble dødssyk: Nå straffer Gud meg igjen, og denne gangen enda hardere ved å frata meg håpet om et bedre liv. Men så helbreder Elia enkens sønn. Han viser at Guds handling ikke er å bringe folk inn i døden, men å kjempe sammen med oss for livet. Sykdom og død er ikke Guds straff, men menneskers livsbetingelse. Gud er livets og ikke dødens Gud.

Jesus

Jesus er på vandring i hjemtraktene i Galilea. Han er i ferd med å etablere seg som en håpsbærer i folket. Mange mennesker følger ham. Så kommer han til det lille tettstedet Nain, rett nord for Galileasjøen. Det var et lokalsamfunn der folk brød seg om hverandre uavhengig av stand og klasse, slik det ofte er i mindre tettsteder der alles liv er vevd sammen i mange relasjoner. Sønnen til en av enkene, en av tettstedets fattige, døde. Folk lot henne ikke være alene med fortvilelsen, de samlet seg rundt henne og fulgte sønnen til gravstedet. Det var som de alle delte hennes smerte, og ville forsikre at hun ikke ville være alene. Men hun gråt.

Jesus ser enkens tårer og fortvilelse. Den store profeten med et kjempestort følge fastslår ikke at sønnens død skulle være del av en større guddommelig plan eller en ytterligere straff for måten hun levde på.

Jesus fikk inderlig medfølelse med henne. Han gjorde hennes tårer til sine tårer.

Og så, uten at kvinnen har gjort noe annet enn å gråte, reiser Jesus sønnen opp fra de døde. Ikke engang en bønn om hjelp har enken i Nain ytret, langt mindre har hun formulert noen tillit til at Jesus kan hjelpe henne. Hun har heller ikke kommet med en kraftfull trosbekjennelse. Det er Jesu medfølelse med enkens tårer som gjør at han gir liv der døden har rammet og enkens fremtidshåp er ødelagt. Folket forstår hva som skjer. Gud har kommet til folket med kraft til å overvinne fortvilelse, armod og død. Og de gleder seg med enken.

Kirken er livets rom

Det er grått mange tårer i dette kirkerommet i disse 150 årene. Her er det vært mange som i armod og nød har fulgt sine kjære til kirkegården. Byggingen av kirken har ikke tatt vekk dødens virkelighet for folk her. Det trodde vel heller ikke de som bygget kirken. Men de bygget kirkerommet for å ha et rom som bærer bud om en annen virkelighet. I dette rommet er ikke fødsel og død rammen om

livstolkningen. I dette rommet er det dåpen og Guds rike fra nå og i all evighet, som er rammen og gir retning.

Tvers igjennom ulikhet og armod står døpefonten her som en påminnelse for alle som kommer inn i rommet om at her – her! - har alle samme verd. Alle blir døpt i den samme dåp, i den samme døpefont og med det samme ritualet. Den gir oss forsikring om at Guds nåde er fri for oss alle. Den uttrykker løftet om at Gud har medlidenhet med oss i de kamper vi fører mot ondskap og ødeleggelse, ja, mer enn det: Gud ledsager oss i vår nød og lidelse.

Vi vet det fordi Guds medlidelse med menneskene ble fullført av Jesus helt inn i dødsangsten, Gudsforlattheten, torturen og en alt for tidlig død. I den korsfestede Jesus kan vi alle se Guds fullendte medlidelse med oss, våre sår og vår fortvilelse bærer han på sin egen kropp. Gud støter oss ikke ut, men bærer den på sin egen kropp.

Det ville ikke blitt bygd en kirke i Tistedalen dersom dette var alt. Da hadde det holdt med en vakker kirkegård. Men oppvekkelsen av gutten i Nain viser frem mot den første dagen i uken da noen av kvinnene i Jesu følge møtte den korsfestede og som oppstanden. Jesu oppstandelse gjør at ikke bare enkens sønn får erfare Gud som livets Gud. I Kristus inviterer Gud alle folkeslag til oppstandelsesfest, til det store gjestebudet der Gud er alt i alle og kjærligheten overvinner alt ondt. For Guds ledsagelse tar aldri slutt.

Vær velkommen til en forsmak på denne himmelske livsfeiringen. Jesus ser deg og ledsager deg. Det kan du hvile i.

Det heter nåde og du får en smak av det i nattverdens brød og vin.

Vær velkommen, for Gud har gjort alt ferdig.